

מבט על ספרי א. קסטנר

מאת: עדה סוידובסקי

התבקשתי לספר לכם על פעילות שקיימנו והצגנו תלמידי ואני ממכון חפ"ן המכון לחינוך ניסויי-פתוח, ביום עיון שנערך במכללת דוד ילין לכבוד 100 שנים להולדתו של אריך קסטנר.

ברשותכם קצת רקע

מכון חפ"ן- המכון לחינוך פתוח ניסויי הוא מכון הכשרה לאקדמאים לעבודה חינוכית ברוח החינוך. הפתוח.. המכון הוקם לפני 24 שנים על ידי פרופסור משה כספי. כיום הוא פועל כמסלול הסבה במכללת דוד ילין.

במשך שנה אינטנסיבית אנחנו מנסים לזמן לסטודנטים מסע לימודי אחר שבאמצעותו הם מתוודעים לחוויות, לכלים ולעבודה יצירתית ייחודית עם ילדים. הקורס שאני נותנת, ובמסגרתו הכנו את הפעילויות, עוסק בפיתוח חשיבה, מיתודות ותכניות לימודים ביום הפתוח. הדגש הוא על פעילויות משמעותיות ומחוברות אל האני המתפתח- האני הקורא.

הכנס היה פרי יוזמתם של אנשי הספרייה במכללה אשר פנו אלי בבקשה לנסות ולהדגים אופן עבודה, שבו ספרי ילדים קלאסיים, שלצערנו הולכים ונשכחים, מקבלים חיים מחודשים באמצעות הפעלות חוויות. הנשכרים הגדולים מהעבודה היו הסטודנטים שעמלו על פיתוח וביצוע הפעילויות, ואילו המשתתפים יכלו בכנס ליהנות "ולקבל חשק" לקרוא.

הכיתה נחלקה ל-5 קבוצות כאשר כל קבוצה בחרה ספר אחד. אנשי הקבוצה קראו את הספר והעלו מתוכו מסרים ומוטיבים שדיברו אליהם ושלדעתם ראויים הם להיות נקודות מוצא לפעילויות. הפעילויות היו ברמה של קהל היעד, דהיינו קהל של סטודנטים ומורים במכללה. בפיתוח ובביצוע סייעו לנו אנשים מסדנאות העבודה שבמכללה.

להלן תיאור-מספר פעילויות המייצגות את הספרים הידועים של אריך קסטנר.

פצפונת ואנטון

דמויות - הוכן דף ובו קטעים מהספר המתארים כל דמות. המשתתפים בחרו בדמות, קראו את המסופר עליה, עיצבו אותה בחומרי יצירה ויצרו דיאלוגים דמיוניים בינה לבין דמויות אחרות. כמו כן כתבו סיפורים אודות הדמות ועוד.

הרהורים - "נמכרו" קופסאות גפרורים ובתוכם הרהורים בהשראת הרהורי קסטנר בספר. המשתתפים הזמנו להוסיף מהרהוריהם.
משפטים משוגעים - המשחק ששיחקה פצפונת במספרה היווה השראה לפעילות זו, שבה היו מילים שאפשר לחבר ולהרכיב משפטים.

אפיל והבלשים

בחנו את עצמכם - האם אתם יכולים להיות בלשים דגולים:

א. האם בשעת נסיעה את/ה מנסה לזכור את מספר לוחיות הזיהוי של המכונית שלפניך?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ב. האם את/ה נוהג/ת לחייג "42" לעיתים קרובות?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ג. האם לשולחן העבודה שלך סדר מסוים, קבוע שכל תזוזה בו מגלה לך מיד שמישהו חיטט בחפציו?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ד. האם את/ה נוהג/ת לבדוק את סביבתך בטרם תצא/י מן הבית, בכדי להיות בטוח/ה שאינך משאיר/ה עקבות?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ה. האם יש לך יותר מדרך אחת להציץ באנשים מבלי שיבחינו בך?
1. כן 2. לא

ו. האם את/ה נוהג/ת להציץ לאלו שלפניך בכספומט?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ז. כשאת/ה מחטט/ת בארונות לא לך, האם את/ה מסדר/ת את הדברים בדיוק איך שמצאת אותם, או שלא כל כך איכפת לך?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

ח. האם הצלחת אי פעם להעביר פתק בכיתה מבלי להיתפס?

1. כן 2. לא 3. לפעמים.

סיכום: אם קיבלת בין 0 ל-400 נקודות תוכל/י להיזקק בלש/ית מוכשר/ת !! אם לא-גש/י לדוכן של "ה-35 במאי" עניינך אינו מענייננו!

חידות בלשיות - פעילות נוספת היתה חידות בתמונות שהכינו הסטודנטים.

אורה הכפולה

העבודה התמקדה במושג 'תאומים' מנקודות מבט שונות:

א. מרכז מידע על תאומים וחינוכם.

ב. מבחן ובו שאלות על אנשים קרובים.

ג. דילמות שהספר מעורר בנושא ילדים וגירושין. למשל: האם כדאי לאפשר לילד לבחור עם מי רוצה לגור? האם גירושין הן פתרון סביר לדילמות משפחתיות? האם הילדים יכולים להתערב במערכת היחסים בין ההורים? האם נכון לספר לילדים סיפור שכזה שסופו כל כך מתקתק כשבדרך כלל סיפורי הגירושין אינם מסתיימים בהפי אנד? ועוד...

ד. התבוננות במושג 'התאומים' באופן רגשי אישי ומיסטי:

ה. כתיבה על הנושאים: הדמות המשלימה שלי; המאווים שעדיין לא הגשמת; האם יש מישהו שיודע עלי כמוני? ו... אילו היתה לי אחות תאומה.

האיש הקטן

בדוכן 'האיש הקטן' היו פעילויות קטנות כגון:

קליעה למטרה עם חרוזונים קטנים; השחל את הבייגלה...; לבנות סביבה לאנשים קטנים...; ועוד אתגרים מסוג זה.

35 בפאי

הסטודנטים יצרו מסלול שייצג מסע לים הדרומי ובו 35 תחנות (כמניין הימים). בכל אחת מהתחנות משימה קטנה ובדרך כלל מצחיקה...

שבוע ראשון: **ארץ העצלנים**: "פהקו" "ספרו כבשים"...

שבוע שני: **ארץ הסוסים**: "דהרו כסוס", "לו הייתי סוס" ... "שלושה חרוזים למלה סוס"...

שבוע שלישי: **עולם ההיפך**: "עמדו על הראש", "ספרו סיפור חייכם מהסוף להתחלה"...

שבוע רביעי: **מאכלים מוזרים**: "הכינו מאכל חדש"...

והשבוע האחרון: התכוננות לים הדרומי "להלך על קו המשווה", "דמיינו פגישה עם פטרוזיליה", "אסוציאציות למילה דרומי", "התחייבו בנפשכם" ולבסוף - כניסה לגיגית מים גדולה - "הגעתם לים הדרומי".

עילות סיכום

האופן שבו טיפלנו בספרות, יכול להיות דגם עבודה עם ילדים כאשר בעקבות קריאה ובמקום יומני הקריאה המשמימים יפתחו פעילויות אקטיביות, חווייתיות, חושיות ואינטלקטואליות. אבל האם זו דרך לגיטימית טובה, מפתחת, לטפל בספרות ילדים, או האם זה מתכון נוסף לחבוט בספרות הקלאסית? אינני אשת ספרות ילדים ואין לי תשובה, אשאיר לכם לשפוט ולהחליט. מה שאני יודעת שכולנו, אנו שעסקנו במלאכה וגם אלו שהשתתפו-הצופים, הננינו מאוד מאוד מהתהליך ולכן שמחתי להציגו בפניכם - תודה.

בעקבות הרצאה זו מנהלת בית-הספר פסגת זאב מרכז ב' וסגניתה הגב' שרה פיטוסי (מדריכה) הדגימו את פעילותן בקרב התלמידים בנושא: כתיבת הילדים

ביצירות ספרות ילדים אם כהמשכי הסיפורים שקראו או כחיבורים חדשים לפי דמיונם.